

Escriure en català avui a la Catalunya del Nord*

Writing in Catalan in Northern Catalonia nowadays

Mercè Mitjavila Franch
Universitat de Girona
Institut de Llengua i Cultura Catalanes
merce.mitjavila@udg.edu

Received: 1.IV.2013

Accepted: 6.IV.2013

Abstract

This article focuses on the current state of literature in Catalan language in Northern Catalonia, taking into account that those few authors which write in Catalan have chosen a reflected and conscious language option and, often, they are linked to Catalan cultural activism, all within a society deeply French. We believe that the most recent North-Catalan literature presents a double interest: on the one hand, we can explore what writers say explicitly when they speak about Catalan, and the other, what they suggest indirectly from their language model. For this reason, here we will concentrate on the linguistic ideas that two current North-Catalan writers provide in their literature and then we will bring up the first hypothesis of their language model: they are Joan-Daniel Bezsonoff (1963) and Joan-Lluís Lluís (1963).

Key words: North-Catalan literature, Catalan language, Joan-Daniel Bezsonoff, Joan-Lluís Lluís, linguistic attitudes, language model.

Resum

Aquest article se centra en l'estat actual de la creació literària en llengua catalana a la Catalunya del Nord, tenint present que els pocs autors que escriuen en català han pres una opció lingüística conscient i reflexionada i, sovint, estan vinculats a l'activisme cultural català, dins d'una societat profundament francesa. Creiem que la literatura nord-catalana més recent presenta un doble interès: d'una banda, ens permet explorar el que diuen explícitament els escriptors quan parlen del català, i de l'altra, el que ens

*Aquest treball ha estat possible gràcies a una beca de formació d'investigadors BR2011 de la Universitat de Girona, vinculada al Grup d'Història de la Llengua d'aquesta universitat i dins del marc del projecte: *Sobre los territorios de la lengua: La frontera franco-española en la historia de la lengua y de la identidad catalanas* (Ref.: FFI2011-27361), finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat.

suggereixen de manera indirecta a partir del model de llengua emprat. Per això, aquí ens fixarem en les idees lingüístiques que projecten en la seva literatura dos escriptors nord-catalans actuals i, tot seguit, traurem les primeres hipòtesis sobre el model de llengua d'aquests dos autors: Joan-Daniel Bezsonoff (1963) i Joan-Lluís Lluís (1963).

Mots clau: Literatura nord-catalana, llengua catalana, Joan-Daniel Bezsonoff, Joan-Lluís Lluís, actituds lingüístiques, model de llengua.

Índex

- 1 [Introducció](#)
 - 2 [Idees al voltant de la llengua catalana en les obres de Joan-Daniel Bezsonoff i Joan-Lluís Lluís](#)
 - 3 [Dos models de llengua diferents en dos escriptors contemporanis nord-catalans: J.D. Bezsonoff i J.L. Lluís](#)
- [Referències](#)

1 Introducció

En el present article pretenem donar compte de la situació actual de la creació literària en llengua catalana a la Catalunya del Nord. Creiem que analitzar l'espai literari que es dedica a les lletres catalanes avui dia en aquest trosset de Catalunya pertanyent a l'estat francès és molt necessari per mesurar el grau de promoció i de presència pública de la llengua catalana. No obstant això, si tenim en compte l'ús real de la llengua en el territori, cada vegada més precari i en bona mesura encarcerat pel model estàndard que pot transmetre l'escola, no podem evitar preguntar-nos: per a qui escriuen aquests pocs escriptors que ho fan en la llengua —com s'ha dit habitualment— dels avis? Dit d'altra manera, quins són els lectors reals d'aquesta literatura nord-catalana? Ja avancem que els escriptors més polifacètics han publicat tant al nord com al sud de la frontera, mirant de superar les exigències de diferents públics, i en efecte han tingut cert ressò al sud. Per altra banda, n'hi ha d'altres que han publicat bàsicament a l'editorial de Perpinyà *Trabucaire*¹ i que, per tant, escriuen per a un públic local.

Abans de centrar-nos en els escriptors actuals, que són el nostre objectiu principal, cal que fem una breu ullada a la nòmina d'escriptors nord-catalans en llengua catalana més reconeguts del passat segle xx. No podem evitar parlar de Jordi Pere Cerdà (1920–2011), Jordi Carbonell (1920), Pere Verdaguer (1929), i Renada-Laura Portet (1927). Si bé cultivaren gèneres molt diversos, tots ells constitueixen una generació nascuda els anys 20: Jordi Pere Cerdà —pseudònim

¹L'editorial *Trabucaire*, fundada l'any 1985 per Robert Avril i la seva muller Marie-Ange Falquès, serví de plataforma a l'última generació d'escriptors nord-catalans: J.D. Bezsonoff, J.L. Lluís, A. Renyé, G. Jacquet, M. Sargatal, entre altres. El seu objectiu és promoure l'obra d'escriptors locals, tant d'expressió francesa com catalana, que a través de la literatura o l'assaig mantenen viva i dinàmica una cultura catalana. Una altra part, menor, d'obres publicades és entorn de la cultura occitana.

d'Antoni Cayrol— cultivà sobretot la poesia, essent hereu literari de Josep Sebastià Pons, i a posteriori fou reconegut pel seu teatre popular; Jordi Carbonell fou sobretot autor de novel·les, d'un nivell literari més discret; Renada-Laura Portet, si bé ha escrit poesia, ha estat qualitativament més reconeguda per les narracions breus com ara l'última publicació *Una dona t'escriu* (2004); Pere Verdaguier és un escriptor (nascut al Sud) molt prolífic en assaigs de diferent índole, sovint amb la voluntat de donar a conèixer la Catalunya del Nord als catalans del sud.

Val a dir que uns escriptors més que altres, però la gran majoria, han estat vinculats a un activisme cultural molt arrelat a la terra. Una mostra destacable d'això és la iniciativa de certs grups de teatre amateur que els anys 70 i 80 promogueren i organitzaren representacions teatrals exclusivament en llengua catalana entre els municipis: per exemple, el *Grup Força real* de Millars, fundat per Josep Tolzà (1931), que tingué grans èxits del 1977 al 1980, el *Grup Fontfreda* de Ceret, que portà a escena algunes obres del popular Pere Guisset (1920–2000), i el *Grup Ultrera* de Sureda, els fundadors del qual foren Jaume i Gilbert Llong (l'any 1971) i que encara avui existeix.²

Per altra banda, cal esmentar l'obra literària de Joan Tocabens (1940), professor implicat en l'ensenyament del català a Catalunya del Nord, qui a partir dels anys 80 començà a publicar novel·les sobretot per a un públic infantil i ha continuat escrivint fins avui dia. L'editorial perpinyanenca *Trabucaire* és la impulsora de la totalitat de les seves publicacions i per aquest fet s'ha convertit en un dels escriptors contemporanis en llengua catalana més populars.

Ara bé, el nostre màxim interès rau en la nova generació d'escriptors nord-catalans que començaren a publicar els anys 90: estem parlant de Joan-Daniel Bezsonoff, que actualment és un escriptor ja consolidat —compta amb dotze novel·les publicades—, amb un estil molt propi i reconegut a Catalunya del Sud; Joan-Lluís Lluís, que amb un estil més funcional potser passa més desaparebut entre els catalans del sud, tot i que ha tingut cert reconeixement com a literat i també com a columnista en determinades revistes; finalment, Aleix Renyé, que fou vingut del sud, s'ha fet un espai en terres nord-catalanes com a periodista —treballà a *Ràdio Arrels* i a *El Punt de Catalunya Nord*,³ entre altres llocs— i també com a escriptor de relats breus.

A banda de l'interès sociolingüístic que comporta el fet editorial en ell mateix, el nostre interès en l'anàlisi de les obres literàries se centra en estudiar i aprofundir en les reflexions que els autors fan sobre la llengua, d'una manera apassionada la de Bezsonoff, i de manera més distant, la de Lluís. De fet, Bezsonoff ha esdevingut un expert de l'autobiografia literària, per això es fa difícil separar el que és estrictament ficció i realitat en la vida de l'autor. Així, doncs, per a aquests dos escriptors la llengua catalana no només és l'eina vehicular de creació literària, sinó també objecte d'anàlisi i tema literari —repetim-ho— en un context francès i globalitzat. Estem segurs que aquest posicionament degué

²Fa pocs mesos l'editorial perpinyanenca *Trabucaire* va publicar Jaume LLONG, *Quaranta anys de teatre popular a Catalunya Nord del 1971 al 2012*, 2012.

³A partir de les columnes publicades al diari *El Punt de Catalunya Nord*, sorgí el recull Aleix RENYÉ, *Xipotades*, 1995, l'únic volum de l'autor publicat a Barcelona (Llibres de l'Índex).

exigir als literats fer una reflexió profunda, prèvia a la determinació de la seva opció lingüística (el francès, el català, quin català: l'estàndard o la variant septentrional?), i alhora emprendre un viatge introspectiu, lligat inevitablement a records i a emocions, tot i que sovint no s'explicitin o, millor dit, s'encobreixin en la ficció literària. Aquest component sentimental soterrat en les conceptualitzacions sobre les llengües és el que ens interessa estudiar a partir dels fragments literaris que aniran component el nostre corpus d'estudi i també les entrevistes que properament tindrem ocasió de fer als escriptors esmentats i a altres intel·lectuals del territori. Per a nosaltres, doncs, aquest estudi presenta un doble interès: per una banda, ens permet analitzar el que diuen explícitament aquests literats al voltant de la llengua i la cultura catalanes,⁴ i per l'altra, treure conclusions del seu model de llengua a partir del que no diuen i senzillament apunten en el seu estil lingüístic.

En primer lloc, analitzarem les idees que es destil·len de certs fragments de les obres de Bezsonoff i Lluís. Hem classificat el nostre corpus d'estudi, compost majoritàriament per fonts literàries,⁵ en dos grans grups que tot seguit desenvoluparem: el primer hauria de respondre als motius pels quals els autors escriuen en català i, de retruc, les seves reflexions sobre el que entenen per llengua, i el segon pretén anar un xic més enllà, ja que a partir de metàfores i comparacions —especialment en l'obra de Bezsonoff— podem deduir els atributs o els sentits figurats que els autors associen a les llengües, tant al català com al francès.

2 Idees al voltant de la llengua catalana en les obres de Joan-Daniel Bezsonoff i Joan-Lluís Lluís

Un dels motius que empeny els autors a escriure en català és el fet de defensar la llengua històrica i natural del seu territori, la llengua dels seus avantpassats, i amb tot això, una manera de concebre el món, una identitat encara que sigui avui dia en l'imaginari d'alguns pocs. Respecte a aquest sentiment de pertinença reforçat pel pes de la història, Bezsonoff afirma tot barallant-se amb la seva multiplicitat d'identitats:

El francès era la meua llengua materna, la llengua de les meues primeres cançons i lectures, la llengua que parli als meus pares, a ma germana, però sempre he considerat el català com un eix de la meua personalitat. No sóc ni francès ni rus perquè procedeixi de la llengua catalana. Sóc un fruit de la terra catalana. [PB, 64–65]

⁴De fet, les idees que apunten els autors sobre el català són perfectament traslladables a qualsevol llengua petita o minoritzada. La darrera obra de Joan-Lluís Lluís, *A cremallengua. Elogi de la diversitat lingüística* (2011), és clarament un al·legat per a la convivència entre llengües grans i petites.

⁵El nostre corpus d'estudi de moment està compost per fragments de les obres estrictament autobiogràfiques de Bezsonoff (2007, 2009, 2010), i per altra banda, alguns passatges de l'última obra de Lluís (2011), que de fet aplega una sèrie d'articles que originalment es publicaren a la revista *Presència* del diari *El Punt Avui*. Utilitzarem les següents sigles per a les obres de Bezsonoff: *Els taxistes del tsar* (TT), *Una educació francesa* (EF), i *Un país de butxaca* (PB), mentre que per a Lluís, utilitzarem les sigles AC quan ens referim a l'obra *A cremallengua. Elogi de la diversitat lingüística*.

El fet que el sentiment de catalanitat es transmeti de generació en generació, ja sigui de pares a fills o d'avis a néts en un espai íntim, mentre que la llengua de socialització n'és una altra, ha d'implicar forçosament un component emocional. D'una manera segurament idealitzada, Bezsonoff defensa la llengua catalana del seu avi matern, perquè fou «el seu mestre de llenguatge i de vida» durant els estius de la seva infantesa:

A més de la tendresa, més enllà de l'amor que em donava amb una generositat a vegades excessiva, el padrí em va transmetre la clau del tresor que li havien llegat els seus, generació rere generació, els mots daurats del nostre llatí salvatge, mig pescaire, mig muntanyol. [PB, 75–76]

Tal com expressa Bezsonoff en diferents passatges, el procés d'aprenentatge d'una llengua transmesa divergeix molt d'una llengua apresada:

Mai no he estudiat la llengua d'Ausiàs Marc com he estudiat el rus, l'anglès, el llatí, el castellà, el romanès o l'italià, a cops de diccionaris i manuals de gramàtica. No he après mai cap llista de vocabulari o de verbs irregulars. No calia! Ja m'ho sabia tot. [PB, 48]

Entenem, doncs, que l'acte de rebre la llengua dels teus avantpassats en un context complex, compost per diferents nacionalitats, pot esdevenir una mena de tresor perquè t'iguali, en part, amb els teus predecessors. Tanmateix, estem segurs que et pot fer sentir estrany, diferent respecte als teus, degut a la gran pèrdua que suposa la desaparició d'una llengua —no només una eina per comunicar-te sinó també una cultura, unes tradicions, una literatura, en definitiva, una manera de comprendre la vida—. Per exemple, l'avi de Bezsonoff fa saber al nostre autor com els catalans del nord el consideraven estranger perquè venia de Catalunya del Sud. Així mateix, en Bezsonoff notem el malestar de no saber qui és exactament enmig de la conjugació de les seves múltiples identitats (el vincle emocional amb la catalana i la russa per part d'avis i la francesa per part de pares):

Tant els catalans com els occitans, em troben un accent parisenc, rastre inesborrable de la meua infantesa a Massy. Quan m'expressi en català, senti la mateixa cançó. Els catalans del Principat em repeteixen que tinc la cantarella francesa i els rossellonesos m'acusen d'*espanyolejar* un bri. Parli la llengua que parli, sempre seré estranger, l'home que sobra. [EF, 77–78]

En el cas de Bezsonoff, la seva condició de *rar* potser ha estat la clau del seu èxit com a escriptor entre els catalans del sud. En qualsevol cas, sigui pel component emocional de pertinença a Catalunya o bé pel sentiment d'animadversió vers l'estat francès, el cert és que tant ell com Lluís escriuen exclusivament en català, tant en termes literaris com en participacions periodístiques. Com hem apuntat, aquesta actitud crítica o sentiment de rebuig cap a una identitat francesa es fa palès en més d'un passatge.

Els francesos actuals m'han ajudat molt a desamorar-me de França. Han enlletgit tant aquest país encantador que ja no és meu. La França del segle XXI és el país del penediment històric, dels moralistes de trucalembut, dels jutges del passat que menyspreen les generacions anteriors, dels donadors de lliçons, dels policies del pensament, dels polítics incultes, dels professors que fan faltes d'ortografia, dels enamorats de l'exotisme que no accepten que uns altres ciutadans vulguin parlar una altra llengua... [EF, 75-76]

Conec bé els francesos, en tinc arreu al voltant meu, al meu poble, a Perpinyà, sé quin és el pensament majoritari francès en el tema identitari i lingüístic; sé com s'articula la ideologia dominant francesa que defensa que el món aniria millor si cada país fos un bloc de formigó monolingüe. Ho sé, ho combató com puc, tot i sabent que el combat és en va, però a vegades, així, inesperadament, quan etziben arguments amb una força de convicció proporcional a la seva vacuïtat, em declaro, momentàniament, fora de servei. [AC, 95]

Així mateix, els dos literats exhibeixen lliurement un activisme català ultrafronterer, moment en què s'evidencia el tipus de lector al qual es dirigeixen, ja que busquen conscienciar els catalans del sud de la seva tasca activa, del tot imprescindible, si volen salvaguardar la llengua catalana que està sotmesa a la pressió espanyola. Alhora assumeixen que a Catalunya del Nord ja s'ha perdut la llengua catalana, o com a mínim el dialecte català septentrional.

Els que volem ser catalans hem de fer entendre als altres que només la catalanitat ens permet d'arribar a la plenitud de la nostra identitat. La coneixença de la llengua catalana ens permet llegir el nostre paisatge, relligar-nos als nostres avantpassats, obrir-nos als catalans d'altres terres, a tots els pobles que comparteixen una llengua romànica. Com tots els pobles, tenim la sort de no parlar una llengua imperial i hem hagut d'aprendre la parla dels veïns. [PB, 65]

El segon aspecte que cal destacar del nostre corpus literari són els atributs o els sentits figurats⁶ que els nostres escriptors associen tant a la llengua catalana com a la francesa. Com apuntàvem més amunt, el català amaga per a ells un fort component emocional perquè és la llengua genuïna dels seus avis. Tant és així, que Bezsonoff assumeix que malauradament mai no la dominarà com els seus avis, i per consegüent, el sentiment d'inferioritat s'hi fa evident.

Durant molts anys, no gosava parlar català a la gent de Nils que el parlava amb un accent tan pur. [PB, 70-71]

M'han repetit sovint que parli bé el català però mai no tindrè el llenguatge gustós dels meus avis amb fórmules com «tinc pas cap

⁶Sobretot Bezsonoff se serveix de la ficció literària per narrar vivències familiars amb la llengua catalana, sempre a partir del filtre de la nostàlgia d'un passat gloriós i de recursos com ara la comparació i la metàfora d'un alt contingut simbòlic. L'obra de Lluís, d'entrada, ja no és autobiogràfica, però quan s'adreça a la llengua catalana ho fa des d'un distanciament, com si fos un lingüista.

bri menester de tu», «an aqueixa minyona trauràs mal per l'hajar», «en Chirac és un penjol», «va agafar una fredor»... [PB, 70–71]

De la transmissió familiar de la llengua, se'n deriva la següent idea que aporta Bezsonoff, el prejudici que alguns catalans del nord han pogut tenir en algun moment o altre de les seves vides com a conseqüència, és clar, de la pressió que exercia l'estat francès, sobretot a partir de l'escola, de prohibir la llengua autòctona: el català era concebut només com una llengua oral.

En aquell temps, no m'estranyava pas que pogués llegir llibres en castellà i no en català. Per a mi, la llengua dels meus avis era un idioma oral, rural, un objecte preciós com un moble vell. [EF, 38]

Així mateix, Bezsonoff relata com el català era uns anys ençà la llengua familiar, la dels renecs i l'espontaneïtat, en definitiva, la que emergia en moments d'intimitat.

La padrina tota la vida em va parlar en francès i, si s'enfadava, tornava al català. Deia «fot el camp!» i, al paroxisme de la còlera, cridava «fot lo camp!» [...] Quan jo era petit, el padrí me parlava en francès i, sense premeditar-ho, d'esma, passava al català. Mon pare el renyava. No volia que el seu fill fos un peuterrós com el sogre. [PB, 28]

En contraposició al català, el francès era vist com la llengua que et donava accés a una vida professional millor, ja que era la llengua per excel·lència, la dels estudis, de l'alta literatura, etc. Fixem-nos en la descripció que fa Bezsonoff de les dues llengües:

Per a aquesta generació, el francès era el llatí de París, la llengua dels llibres i de la televisió. El català, la llengua dels sentiments, de la vida real, de les penes i de les alegries [PB, 103].

Els autors tampoc no obliden el poder i la mentalitat monolítica de França i, per consegüent, conceben el francès com la llengua que ha engolit el seu poble i la seva història. Vegem les paraules duríssimes que Lluís dedica al procés uniformitzador de l'estat francès per suprimir la presència de la llengua catalana a la regió:

Van ser, és clar, els poders públics, i essencialment els Mestres, els que van imposar la idea que el català era la llengua vergonyosa, la llengua bruta, la llengua nosa, la llengua llosa. Els mestres, amb la seva autoritat gairebé absoluta, encarnaven l'Estat. I pocs estats al món han estat considerats tan omnipotents com l'Estat francès. L'Estat, de manera empírica sota els reis francesos, de manera dogmàtica a partir de la Revolució i fins avui, és una continuació o un substitut de la potència divina. [AC, 127]

3 Dos models de llengua diferents en dos escriptors contemporanis nord-catalans: J.D. Bezsonoff i J.L. Lluís

Un cop han pres la determinació d'escriure en català, els escriptors nord-catalans es veuen obligats a preguntar-se en quina classe de català fer-ho, d'acord amb el públic al qual es dirigeixen i l'editorial on publiquen. En futurs estudis tenim previst analitzar els diferents registres o estils de llengua que els mateixos escriptors utilitzen en les revistes on participen. A més, a partir de les entrevistes esperem esbrinar en quins models es basa l'estil literari dels autors. De moment, però, podem examinar la llengua i treure'n les primeres conclusions.

D'entrada, podem observar tres possibles opcions de llengua: aquella que es decanta per un català estrictament rossellonès o dialectal, tot i que resulta un exercici anacrònic i per tant complex com a mínim en termes editorials; un català neutre, és a dir, la llengua estàndard a imatge de qualsevol català del sud; i l'opció que se situaria a mig camí, aquell català mixt erigit sota la llengua normativa però que inclou una patina rossellonesa. De moment, hem constatat que Bezsonoff ha optat per l'última possibilitat, ja que la seva llengua s'estructura sota el català estàndard però hi inclou abundants trets fonètics, morfològics, sintàctics i lèxics propis del parlar rossellonès, mentre que Lluís d'una manera no tan original opta per la segona de les possibilitats, un català neutral amb tan sols elements marginals de caire lèxic característics de la variant septentrional.

Val la pena que analitzem breument, en primer lloc, el model de llengua de Bezsonoff. En termes morfològics, utilitza de manera majoritària les formes *meua/teua/seua* dels adjectius possessius, també la forma del possessiu de 3a persona plural *llur* que a Catalunya del sud ja és en desús, la forma plena dels pronoms febles (*me parlava, se va casar, te facis*, etc.), la locució adverbial *un poc*, el gènere femení del substantiu *color*, i la desinència dialectal de la primera persona dels verbs de present d'indicatiu en *-i* (*trobi, suposi, recordi*, etc.). Ara bé, a través del llenguatge directe de certs personatges, i de manera secundària, l'autor utilitza estratègicament una mena de transcripció fonètica del parlar rossellonès per remarcar el sabor dialectal (*Ja t'agafaran l'any qui ve... Te tracassis pas...* [PB, 15], *Jo sun pas pressat...* [PB, 44], *Al meu nebut s'en ba al Canigú a la tardú* [PB, 52], etc.); en termes sintàctics, la negació dels enunciats amb només la partícula negativa *pas*, tret característic del dialecte rossellonès (*Sembla que ha pas caçat de vuit dies* [PB, 24], *És pas ben fina* [PB, 25], etc.), i en les frases subordinades l'ús de l'imperfet d'indicatiu en lloc de l'imperfet de subjuntiu, ja que aquest últim se sol usar poc en la parla oral (Gómez 2011, 249–250) (*Si les parets parlaven segur que s'expressarien amb l'accent i els mots de Bernat Desclot* [PB, 11], *Si sabies com me fas caçar...* [PB, 21], etc.) atorguen també el color rossellonès a la llengua.

Quant al lèxic, hi apareix una gran riquesa de mots propis de les terres nord-catalanes: substantius com *casarines, tòtols, rats bufots, cementeri, mainatge, manyac, nin/nina, sardes, vilatge*, i verbs com *apuntar, emplegar, menar, rambolar*,

repotegar, *traucar*, entre altres. Òbviament, també tenen certa presència els mots procedents de l'occità i del francès: per exemple, *dindoleta* 'oreneta', *pantaiar* 'somiar', *chata* 'noia' de l'occità, i *votura*, *llapins*, *comuna*, *banana*, el verb *envisar*, etc. com a gallicismes.

En canvi, de seguida ens adonem que la llengua de Lluís no conté una càrrega tan considerable de trets rossellonesos.⁷ Tanmateix, en termes morfològics, alterna les formes dialectals *meua/teua/seua* amb les formes estàndards *meva/teva/seva* dels adjectius possessius, en canvi, fa un ús habitual del possessiu *llur* i igualment dels adverbis com *tothora*, *encop*, *pertot*, *ensems*, etc., que per als catalans del sud poden semblar arcaics. Igual que Bezsonoff, també utilitza el substantiu *color* amb gènere femení. Quant a la morfologia verbal, no hem detectat pràcticament fenòmens distintius: només de manera esporàdica trobem la desinència de 1.ª persona plural del present d'indicatiu del verb *ser* (*I sem felïços quan ens deixen entrar al mas veí* [DO, 35], *Sem massa covards* [DO, 92], etc.). En termes sintàctics, en canvi, hem trobat algunes particularitats: mentre que la negació dels enunciats l'utilitza amb les dues partícules negatives *no ... pas* com és comú en altres dialectes del català (*Però jo no sóc pas més dolent que els altres...* [DO, 71], *No puc pas ajudar-te gaire* [DO, 92]), en les estructures condicionals de frases subordinades fa el mateix exercici que Bezsonoff quan utilitza l'imperfet d'indicatiu en lloc de l'imperfet de subjuntiu (*L'esclau s'aixeca i escolta a la porta del recambró, com si d'allà podia sentir alguna cosa del que passa al replà* [A, 49]). Per altra banda, en més d'una ocasió hem trobat que usa el verb de moviment *acostar* o *apropar* regint la preposició *de* (*S'acosta de la finestra però ja no hi és* [A, 60], *S'acosta de la sala d'estar* [A, 78], *A vegades apropa la punta de l'índex d'alguns objectes sense acabar de tocar-los* [A, 78], etc.). Quant al lèxic, hem vist que utilitza una sèrie de mots dialectals de manera recurrent però que alhora els alterna amb les formes del català estàndard; seria el cas de mots com ara *ca*, *cambra*, *mainatge*, *nin/nina*, *minyó/minyona*, *parapluges*, *ventall* i *vilatge*. També utilitza molts mots propis d'un català més aviat culte, com ara *eixir*, *entrellucar*, *sender*, *sendera*, etc. i en termes generals no fa ús dels gallicismes.

Per tot el que hem esmentat, creiem que Lluís opta per transcendir literàriament a partir d'un català més aviat estàndard, homologable amb el registre de qualsevol altre escriptor català contemporani, a diferència de Bezsonoff que busca conservar, almenys en part, el català dels seus avis, encara que sigui amb un regust lleuger però constant. De fet, el registre lingüístic de Bezsonoff no és més que una invenció, una recreació de la varietat autòctona del català però mantenint sempre un equilibri que la faci (a) apta per a l'escriptura i (b) acceptable per a un públic sud-català, que és en definitiva on pot trobar lectors i guanyar un cert reconeixement literari. Algú podria arribar a veure, de fet, en el registre lingüístic de Bezsonoff, una pura estratègia comercial, per fer-se un lloc singular en la producció catalana actual; tanmateix, els posicionaments i les reflexions sobre la llengua familiar i els sentiments vehiculats en els escrits més autobiogràfics, ens convencen de la sinceritat i la profunditat literària de la tria.

⁷Per a l'anàlisi de la llengua de J.L. Lluís ens hem basat en dues de les obres més recents de l'autor: *El dia de l'ós* (2004) [DO] i *Aiguafang* (2008) [A], ambdues obres premiades.

Com apuntàvem més amunt, aquestes conclusions només són un esborrany dels nostres estudis actuals, atès que hem de contrastar-les a partir de l'exploració de la totalitat de les obres literàries i dels articles periodístics dels autors. Així mateix, comptarem amb dades de primera mà a partir de les entrevistes, que ens permetran construir un discurs més rigorós i contrastat amb el punt de vista dels propis escriptors.

Referències

- BEZSONOFF, Joan-Daniel (2007): *Els taxistes del tsar*. Barcelona: Empúries.
- BEZSONOFF, Joan-Daniel (2009): *Una educació francesa*. Barcelona: L'Avenç.
- BEZSONOFF, Joan-Daniel (2010): *Un país de butxaca*. Barcelona: Empúries.
- GÓMEZ, Gemma (2011): «Gramàtica del català rossellonès.» Tesi doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. URL: <<http://www.tdx.cat/handle/10803/96175>>.
- LLUÍS, Joan-Lluís (2004): *El dia de l'ós*. Barcelona: La Magrana.
- LLUÍS, Joan-Lluís (2008): *Aiguafang*. Barcelona: La Magrana.
- LLUÍS, Joan-Lluís (2011): *A cremallengua. Elogi de la diversitat lingüística*. Barcelona: Viena.

Mercè Mitjavila Franch
Universitat de Girona
Facultat de Lletres
Plaça Ferrater Mora, 1
E-17071 Girona
Catalunya, Espanya